

BESLUT

2015-05-11

Dnr: 14/02592

SAKEN

Världens fakta: Världskrigen, SVT2, 2014-10-13–10-17, kl. 18.00 och 2014-10-18, kl. 17.20, dokumentärserie om första och andra världskriget; fråga om mediets genomslagskraft

BESLUT

Sändningarna fälls. Granskningsnämnden anser att de strider mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

FÖRELÄGGANDE

Sveriges Television AB ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

SÄNDNINGARNA

De aktuella sändningarna har granskats på Myndigheten för radio och tv:s initiativ med utgångspunkt i bestämmelsen om våldsskildringar i 5 kap. 2 § radio- och tv-lagen samt bestämmelsen om mediets genomslagskraft i 16 § i sändningstillståndet.

Världens fakta: Världskrigen var en dokumentärserie i sex avsnitt. I programmet skildrades hur de personer som kom att bli ledargestalter under andra världskriget formades av sina upplevelser under det första världskriget. Samtliga avsnitt innehöll dramatiserade scener som varvades med arkivbilder. Vidare intervjuades historiker och politiker. Samtliga avsnitt innehöll kommentarer av en svensk berättarröst som bland annat redogjorde för antalet döda under kriget och Förintelsen.

Avsnitt 1 den 13 oktober 2014, kl. 18.00

Det aktuella avsnittet skildrade första världskriget och de händelser som orsakade kriget. I avsnittet skildrades även flera av de personer som skulle komma att få en ledande roll under andra världskriget som Adolf Hitler,

Winston Churchill, Charles De Gaulle och Benito Mussolini. Avsnittet innehöll flera dramatiserade scener från kriget i Europa med soldater som sköt med gevär och kulsprutor och som blev skjutna och föll till marken. Sårade soldater och soldater som försökte undkomma gasangrepp i skyttegravarna visades i bild vid ett flertal tillfällen. I en dramatiserad scen skildrades bland annat hur Benito Mussolini, som var skarpskytt i norra Italien, sköt ner flera soldater.

Avsnitt 2 den 14 oktober 2014, kl. 18.00

Avsnittet inleddes med en återblick från första avsnittet som bland annat innehöll krigsscener. Avsnittet innehöll dramatiserade scener från när de allierade styrkorna lyckades driva den tyska armén ur Frankrike där flera soldater blev skjutna och föll till marken. Flera av scenerna var dramatiska med intensiv musik i bakgrunden. Avsnittet innehöll även en dramatiserad scen där Adolf Hitler i den så kallade Ölkällarkuppen tillsammans med sina anhängare försökte ta makten. Skottlossning utbröt och flera personer dog.

Avsnitt 3 den 15 oktober 2014, kl. 18.00

Avsnittet inleddes med en återblick från tidigare avsnitt som bland annat innehöll krigsscener och klipp från Ölkällarkuppen. I avsnittet skildrades bland annat det som kom att bli känt som de Långa knivarnas natt, där nästan 200 av Adolf Hitlers anhängare mördades på order av Adolf Hitler. Den dramatiserade scenen innehöll bland annat bilder på mördade personer och blod. Avsnittet innehöll även korta arkivklipp från Italiens invasion av Abessinien.

Avsnitt 4 den 16 oktober 2014, kl. 18.00

Avsnittet inleddes med en återblick från tidigare avsnitt som bland annat innehöll scener från dramatiseringen av de Långa knivarnas natt. Avsnittet innehöll även dramatiserade scener av Tysklands invasion av Polen år 1939 och den taktik som kom att bli känd som Blixtkrig. Bilder på bland annat byggnader som exploderade visades. Även Tysklands invasion av Frankrike år 1940 skildrades genom dramatiserade krigsbilder som varvades med arkivbilder på bland annat stridsvagnar och bomber som detonerade. Avsnittet skildrade vidare Tysklands bombningar av London och invasionen av Sovjetunionen och arkivfilmer varvades med stillbilder på förödelsten och de sårade.

Avsnitt 5 den 17 oktober 2014, kl. 18.00

Avsnittet inleddes med en återblick från tidigare avsnitt som bland annat innehöll krigsscener och klipp från Ölkällarkuppen. Avsnittet innehöll även dramatiserade scener från japanernas angrepp på Filippinerna som kontrollerades av USA. Bilder på flygbombningar och soldater som krigade och dog visades. I avsnittet skildrades även insamlandet och transporterandet av människor till koncentrationslägren. Dramatiserade bilder varvades med arkivbilder. Dramatiserade bilder av soldater som krigade och av stridsvagnar visades i samband med skildrandet av den tyska invasionen av Sovjetunionen. Vidare visades krigsscener i samband med de allierades invasion av Italien.

Avsnitt 6 den 18 oktober 2014, kl. 17.20

Avsnittet inleddes med en återblick från tidigare avsnitt som bland annat innehöll krigsscener. I avsnittet skildrades även de allierades landstigning i Normandie och de allierades kamp mot japanerna i Stilla havet. Samtliga innehöll krigsscener. Arkivfilmer och bilder visades även från de tyska koncentrationslägren. Bilderna var svartvita och föreställde bland annat utmärglade människor och döda människor. Bilderna var relativt otydliga och vissa av de dödas ansikten hade retuscherats bort. Vidare skildrades atombomberna mot Hiroshima och Nagasaki. Arkivfilmer på explosionerna och stillbilder på förödelsen visades.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) anser att sändningarna överensstämmer med bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft och anför i huvudsak följande.

Den aktuella tablåtiden i SVT2 på vardagar klockan 18.00 kallas *Världens fakta – natur, vetenskap, historia* och består av dokumentärfilmer i dessa ämnen. *Världskriget* var en inköpt serie från amerikanska History Channel som bearbetats för svensk publik och som sändes i sex avsnitt. I programmen skildrades hur andra världskrigets ledargestalter formades av upplevelser under första världskriget. Dramatiserade scener varvades med arkivsekvenser och intervjuer med bland andra historiker och politiker. Serien producerades och visades i samband med 100-årsminnet av starten på första världskriget.

Dokumentärerna på sändningstiden klockan 18.00 i SVT2 riktar sig till målgruppen äldre män. Vissa dokumentärer är varken intressanta eller i sin ursprungsform helt lämpliga för barn. Därför bearbetas de med målsättning att passa sändningstiden. De aktuella programmen i serien *Världskriget* granskades innan sändning och klipptes ned för att minimera innehåll som kunde uppfattas som skrämmande för barn. Scener som uppfattades som olämpliga klipptes bort eller ersattes med stillbilder. En del dokumentära arkivbilder gjordes av samma anledning suddiga för att inte skrämma. En dokumentär skildring av de brutala krig som ägt rum under 1900-talet kan inte helt göras utan att den till viss del kan ses som skrämmande, då krig är en skrämmande del av historien. Här var det enstaka våldsamma inslag, till exempel att soldater skjuts, något som förekommer i krig. De dramatiserade scenerna visar dock detta på avstånd och utan bilder på utdraget lidande. Det var genomgående vuxna personer som förekom och skildrades i serien, det vill säga inget som barn lätt kan identifiera sig med.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

Ett tv-program med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder får inte sändas under sådan tid och på sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmet, om det inte av särskilda skäl är försvarligt (5 kap. 2 § radio- och tv-lagen).

SVT ska ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (16 § i sändningstillståndet). Bestämmelsen tillämpas bland annat vid bedömningen av program som innehåller våld eller är skrämmande för barn. Den innebär enligt granskningsnämndens praxis ett krav på återhållsamhet i fråga om sådant innehåll som sänds på tider då barn kan antas ta del av programmen. Nämnden tillämpar en strängare bedömning för program eller inslag som sänts före kl. 21.00 än för senare sändningar. Nämnden tar även hänsyn till programsammanhanget och om någon varning föregick sändningen.

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden anser inledningsvis att de våldsskildringar som förekom i de granskade avsnitten av den aktuella dokumentärserien inte var av sådant slag att de faller under bestämmelsen om våldsskildringar i 5 kap. 2 § radio- och tv-lagen.

De aktuella avsnitten sändes vid en tidpunkt då varsamhet ska iakttas i fråga om våldsskildringar och inslag som kan verka skrämmande för barn. Dokumentären skildrade perioden från första till andra världskriget och samtliga avsnitt innehöll scener som enligt nämndens bedömning kunde verka skrämmande för barn, särskilt yngre barn. I synnerhet får de krigsscener som skildrade våld och effekterna av våld anses skrämmande. Sändningarna av samtliga avsnitt av dokumentärserien vid de aktuella tidpunkterna strider därför mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

Detta beslut har fattats av Kristina Ståhl, K-G Bergström, Ingrid Carlberg, Maria Edström, Leif Hedman, Jan Holmberg och Nedjma Chaouche efter föredragning av Tarek Touma.

På granskningsnämndens vägnar

Kristina Ståhl

Tarek Touma